

Diarienummer M2022/01830

Svar på remiss av rapport Underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen

Inledning

Adda Inköpscentral lämnar härmed svar på remissen av underlaget för den kommande klimatpolitiska handlingsplanen.

Adda AB, där Adda Kompetens, Adda Inköpscentral och Adda AffärsConcept ingår, stödjer kommuner och regioner samt statliga myndigheter med strategisk försörjning av varor, tjänster och kompetens. Vi erbjuder bl.a. ramavtal, dynamiska inköpssystem, konsultstöd och utbildningar. Adda ägs till 98 % av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och resten av 256 kommuner.

Sammanfattning av Adda Inköpscentrals ställningstaganden

- Adda Inköpscentral är positivt till fleråriga statliga stöd till upphandlingssamordning för utveckling och tillämpning av klimatkrav i upphandling men,
- för att det regionala stödet ska få avsedd effekt i mer klimatanpassade upphandlingar så krävs det att samordningen är på en operativ nivå.
- Adda Inköpscentral kan vara en lämplig aktör som utförare av ett sådant regionalt inköpsstöd.
- Adda Inköpscentral ser positivt på att Upphandlingsmyndigheten får ett uppdrag och medel för att ta fram och upprätthålla vägledning för kommuners och regioners upphandlingsriktlinjer och att
- Upphandlingsmyndigheten förslagsvis ger upphandlande myndigheter tillgång till uppdaterade marknadsanalyser inom områden med stor klimatpåverkan.

Allmänna synpunkter

Regional upphandlingssamordning

Adda Inköpscentral är positivt till fleråriga statliga stöd till upphandlingssamordning för utveckling och tillämpning av klimatkrav i upphandling. Särskilt små kommuner behöver ett utvecklat stöd. Sveriges regioner har, i samverkan med Adda, sedan länge ett strukturerat samarbete i upphandlingsfrågor, "Regionernas kansli för hållbar upphandling" som samfinansieras mellan regionerna. Det finns även andra samarbeten och nätverk i upphandlingsfrågor mellan kommuner och regioner. Ett nytt stöd bör kunna ges till både nationell och regional upphandlingssamordning. Det bör ha en tydlig nationell

koordinering, för att dra nytta av den utveckling som sker på olika håll och undvika dubbelarbete.

Adda Inköpscentral är mycket positiv till förslaget om regional upphandlingssamordning för utveckling och tillämpning av klimatkrav i upphandling. Precis som utredningen slår fast är ett av de stora hindren, för att lyckas, kopplat till främst resurs-, kompetens- och kapacitetsbrist hos många mindre och medelstora kommuner. För att det regionala stödet ska få avsedd effekt i mer klimatanpassade upphandlingar så krävs det att samordningen är på en tillräckligt operativ nivå. Det innebär att kommuner som behöver stöd ska kunna få det i sin operativa vardag genom till exempel marknadsanalyser inför en specifik upphandling, nationellt samordnade och drivande krav samt villkor som är lämpliga att ställa i den specifika upphandlingen och sist men inte minst, samordning av uppföljning av dessa krav och villkor.

Ett nytt stöd måste ta hänsyn till de nätverk och verktyg som redan finns och koordinera och samordna både på nationell som på regional nivå, för att undvika dubbelarbete och spretighet samt tillvarata och sprida resultatet av klimatsmarta upphandlingar.

Ett exempel på ett redan befintligt nätverk är regionernas nationella kansli för hållbar upphandling, där man i mer än 10 år framgångsrikt samordnat krav på och uppföljning av hållbara leveranskedjor. Nu har man även tagit med miljöfrågorna i denna samordning. Ett annat exempel på samordning är Adda Inköpscentral som via sina nationella ramavtal ger sina kunder möjlighet att nyttja ramavtal med högt ställda klimat- och andra hållbarhetskrav, som dessutom följs upp systematiskt under avtalsperioden. Vidare erbjuder Adda Inköpscentral stöd till sina kunder (främst kommuner) genom verktyget "Hållbarhetskollen" där kundens krav på hållbara leveranskedjor följs upp via kontorsrevisioner hos leverantören. Ett ytterligare verktyg är "Kemkollen" där Adda Inköpscentral följer upp kemiska ämnen i kundernas upphandlade varor. Denna typ av stöd har visat sig vara ett effektivt sätt att samordna uppföljningsresurserna på, där en organisation tar på sig rollen av utförare och andra får sedan ta del av resultatet och slipper därmed själv genomföra uppföljningar av den specifika leverantören. Det vi kan konstatera efter flera års arbete med Hållbarhetskollen och Kemkollen är att, trots att det är en gratis tjänst till Adda Inköpscentrals kunder, är det svårt att få upp engagemanget hos kommunerna. Väldigt få engagerar sig i att lämna förslag till nya avtal att följa upp och få gå in och läser om resultatet från genomförda uppföljningar. En slutsats är att en till synes fördelaktig tjänst eller funktion inte säljer sig självt utan för att få upp engagemang så krävs frekventa och omfattande kommunikationsinsatser. Något som förmodligen en regional upphandlingssamordning också kommer att behöva för att bli framgångsrik.

Att stödet finns med under en längre period är också av stor vikt då genomförandetiden i offentlig upphandling kan vara lång på grund av att avtal och kontrakt ofta löper under en längre tid. Det kan ta flera år innan det är dags att upphandla dem på nytt och därmed möjlighet att införa skärpta klimatkrav.

Hållbarhetsarbetet blir alltmer komplext och resurskrävande i och med att fler aspekter läggs till listan över saker att ta hänsyn till i upphandling och uppföljning. Det gör att

kommuner och regioner som inte har tillräckliga resurser och kompetens får svårare att leva upp till ambitionerna och målen som är kopplade till hållbar- och klimatsmart upphandling. Med det uppdrag Adda Inköpscentral har att samordna inköp för Sveriges kommuner och regioner och den kompetens och de resurser vi besitter, så ser vi att vi kan vara en lämplig aktör som utförare av ett sådant regionalt inköpsstöd.

Ökade klimatkrav i offentlig upphandling

Adda Inköpscentral ser positivt på att Upphandlingsmyndigheten får ett uppdrag och medel för att ta fram och upprätthålla vägledningar för kommuners och regioners upphandlingsriktlinjer. Förslagets andra del, att utreda lämpligt framtagande av fördjupade vägledningar inom områden av extra betydelse för minskad klimatpåverkan, ser Adda Inköpscentral också positivt på.

Detta kommer att vara av stor betydelse om promemorian *En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling* (Ds 2021:31) genomförs. Kommuner och regioner kommer då att behöva vägledning i hur de i lagrådsremissen omnämnda upphandlingsriktlinjerna ska utformas för att uppfylla lagregeln. Vidare behöver kommuner och regioner faktabaserat stöd i att bedöma vilka upphandlingar som anses vara särskilt viktiga att ställa klimatkrav på.

Adda Inköpscentral anser dock att det saknas en viktig parameter för att ställa drivande och fungerande krav i offentlig upphandling i förslaget. Det handlar om att upphandlande myndigheter behöver ha tillräcklig kunskap om den bransch och den kontext man upphandlar inom. För att kunna hitta en nivå som driver marknaden men som ändå tillåter en godtagbar konkurrens i en upphandling, behöver upphandlande myndighet tillgång till uppdaterade marknadsanalyser. Här ser vi en möjlighet för Upphandlingsmyndigheten att göra stor nytta för många upphandlande myndigheter och för att skapa en homogen bild över marknads förmåga och nivå inom klimatområdet. Till exempel skulle sådana marknadsanalyser kunna vägleda upphandlande myndigheter att hitta drivande klimatkrav när man upphandlar transporter eller i upphandlingar där transporter ingår, där förutsättningarna skiljer sig åt beroende på vilken typ av transport det rör sig om och var i landet den sker. Sådan information om marknads förmåga på detaljerad nivå skulle kunna utgöra ett bra stöd för upphandlare som sällan har tid och möjlighet att göra sådana analyser och därför avstår från att ställa drivande krav. Adda Inköpscentral föreslår därför att förslaget kompletteras med detta.

Olof Molander

Affärsområdeschef Adda Inköpscentral

Peter Nohrstedt

Hållbarhetschef Adda Inköpscentral